

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 4.2.2014 (VM064:01/2012)

Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Luonnoksessa valtionosuusjärjestelmäksi on onnistuneesti kyetty yksinkertaistamaan ja selkeyttämään nykyistä monimutkaista ja vaikeaselkoista järjestelmää. Esitetyt kriteerit ovat pääosin kannatettavia. Lapin liitto kuitenkin toteaa, kuten aiemmissa kannanotoissaankin, että uudistus ei riittävällä tavalla ota huomioon Lapin olosuhdetekijöitä. Useassa kunnassa uudistus heikentää palvelujen rahoituspohjaa niin, että mahdollisuudet järjestää riittävän yhtenäiset peruspalvelut eri osissa maata kohtuullisella vero- ja maksutasolla vaarantuu.

Esityksessä olosuhdetekijöiden painoarvo on jäänyt liian pieneksi. Erityisesti syrjäisyys ja harva- asutus aiheuttavat kuntien palvelutuotannolle sellaisia lisäkustannuksia, jotka pitäisi ottaa voimakkaammin huomioon valtionosuusjärjestelmässä. Lapin kuntien kannalta syrjäisyysluvun määräytymisperusteiden uudelleen tarkastelu on tärkeää, jotta olosuhdetekijöiden osalta kansalaisten yhdenvertainen kohtelu tulee huomioonotetuksi. Erityisen harvan asutuksen kunnille aiheutuu kuntalaisten palveluiden järjestämisestä samankaltaisia kustannuksia kuin saaristokunnille ja siksi on perusteltua ottaa valtionosuuden laskennallisissa kustannuksissa huomioon erityisen harva asutus saaristosuuden lisäksi.

Painotuksen siirtämistä ikärakenteesta sairastavuuteen voidaan pitää oikeasuuntaisena muutoksena. Ikärakenteessa tulisi kuitenkin vanhusväestö ottaa huomioon suuremmalla painoarvolla. Useassa Lapin kunnassa vanhusväestön eläketaso on matala ja siten riippuvaisuus kuntien tuottamista peruspalveluista on suurempaa verrattuna niihin kuntiin, joissa eläkeläisten tulotaso on parempi.

Työpaikkaomavaraisuuskriteeriä perustellaan kannustavuuskriteerillä, jonka tarkoituksena on edistää kuntien aktiivisuutta omassa elinkeinopolitiikassaan. Kunnilla itsellään on tosiasiallisesti vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa työpaikkojen syntymiseen alueellaan. Lähtökohtaisesti jokainen kunta pyrkii aktiivisella elinkeinopolitiikalla luomaan edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle kunnan alueelle.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta esitetään, että noin puolet voimalaitosten kiinteistöverosta palautettaisiin ta-sausjärjestelmään. Vesivoimalaitosten kiinteistöveron osittainen huomioiminen verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa on merkittävänä selit-tävänä tekijänä usean Lapin kunnan valtionosuuksien pienenemisen osalta. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan tekemässä linjauksessa muutosta pe-rustellaan seuraavasti: "Voimalaitoksista yhteiskunnalle aiheutuvat vaikutukset koskevat laajempaa joukkoa kuin pelkästään voimalaitoksen sijaintikuntaa. Sen vuoksi ei ole perusteltua, että pelkästään voimalaitoksen sijaintikunta hyö-tyy laitoksesta korkeina kiinteistöverotuloina." Valiokunnan perustelut eivät pi-dä paikkaansa Lapin maakunnan alueella sijaitsevien vesivoimalaitosten suh-teen, ydinvoimalaitosten osalta perustelun voidaan katsoa pitävän paikkansa. Vesivoimalaitoksista ja voimalaitosaltaista suurimmat haitat kärsivät nimen-omaan sijaintikunnat. Hyöty (tuotto) menee omistajille. Muutos olisi perustee-ton ja epäoikeudenmukainen voimalaitoskuntia kohtaan.

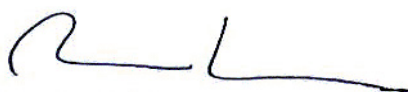
Lapin kuntien kannalta on tärkeää muuttaa ehdotettua valtionosuusjärjestel-mää siten, että verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauksen tasaustas nostetaan 90 %:iin. Lapin kaikkien kuntien laskennalliset verotulot jäävät alle tasausrajan ja muutoksen kohtuullistamiseksi

Lapin liitto pitää esitettyä siirtymätasauksen kestoa ja porrastusta oikean suun-taisena. Porrastus on kuitenkin riittämätön niille kunnille, joilla uudistuksesta johtuvat menetykset ovat yli 400 euroa asukasta kohden. Pitkäkään siirtymä-aika ei takaa suuria menetyksiä kokeville kunnille riittävästi mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa huomattavasti heikentyneen taloudelliseen aseman mukaiseksi.

Lapin liitto esittää, että:

- 1. kunnalle, jonka syrjäisyysluku on 1,50 tai suurempi lisäosa on kolminker-tainen. Kunnalle, jonka syrjäisyys luku on 1,00 – 1,49 syrjäisyyden lisä-osa on 2,5 kertainen.*
- 2. erittäin harva asutus otetaan huomioon laskennallisissa kustannuksissa.*
- 3. työpaikkaomavaraisuus poistetaan valtionosuusjärjestelmän kriteereistä.*
- 4. vesivoimalaitosten kiinteistöveron osittaisesta huomioimisesta verotuloi-hin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa uudessa valtionosuusjär-jestelmässä luovutaan.*
- 5. verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauksen tasaustas on 90 % nyt esitetyn 80 % sijaan.*

LAPIN LIITTO

Markus Lohi
Hallituksen puheenjohtaja

Mika Riipi
Maakuntajohtaja

